

SOCIO AND GEOGRAPHICAL RESEARCH

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-111-4-38>

БАЛЬНЕОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Долинська О. О.

*доктор філософії (галузь знань: Природничі науки;
спеціальність: Науки про Землю),
доцент кафедри туризму,
теорії і методики фізичної культури та валеології
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький, Україна*

Україна володіє потужним природно-ресурсним комплексом, основу якого складають земельні та мінерально-сировинні ресурси. Достатньо високий рівень забезпеченості території країни водними і рекреаційними ресурсами. Одним з регіонів перспективного розвитку рекреації в нашій країні є Вінницька область. Вона має вигідне географічне розташування та великий рекреаційно-туристичний потенціал. Надзвичайно актуальним є вивчення бальнеологічних ресурсів Вінниччини, оскільки вони становлять значні перспективи у розвитку рекреаційної діяльності області.

Формування сучасного ринку санаторно-курортних послуг зумовлене зростанням популярності здорового способу життя і потреби населення в якісних і відповідних за ціною курортно-оздоровчих послугах. Сьогодні все більше уваги приділяється використанню природних лікувальних факторів як в умовах перебування в санаторно-курортних закладах, так і в домашніх умовах [2].

Використання бальнеологічних ресурсів у туризмі має природоохоронний ефект. Природоохоронний ефект туризму насамперед пов'язаний з такими різновидами, як екологічний туризм. Також суттєве значення має цей ефект у санаторних закладах, де проводять заходи по догляду за водними об'єктами, які використовують у туристичній діяльності з метою недопущення забруднення та збереження в придатному для безпечного використання природному чи мало змінному антропогенізованому стані. Екологічний стан середовища має виняткове значення при формуванні якості життя, зокрема тимчасового перебування з метою туризму.

Водночас туристична діяльність призводить і до суттєвого забруднення природного середовища, помітний суттєвий локалізований негативний андрогенний тиск на компоненти та елементи ландшафту.

Бальнеологічні ресурси – природні лікувальні речовини, які використовуються для не медикаментозного лікування на курортах і в поза курортних умовах. До бальнеологічних ресурсів належать лікувальні мінеральні води та пелоїди. З природних лікувальних ресурсів насамперед виділяють ті, які безпосередньо використовуються у бальнеолікуванні, визначають його санаторно-курортну спеціалізацію і профілізацію. Це питні та купальні води, лікувальні грязі та озокерит. До них відносять лікувальний клімат, різноманітні природні водойми та мальовничі ландшафти, які сприяють оздоровленню та реабілітації тих, хто одужує після хвороби [3].

На території Вінницької області вивчено два типи мінеральних лікувально-столових вод: хлоридних натрієвих та кремнієвих. На сьогоднішній день використовується 7 родовищ. На території області є 11 бальнеологічних санаторіїв [1].

Курорт – освоєна природна територія на землях оздоровчого призначення, що має природні лікувальні ресурси, необхідні для їх експлуатації будівлі та споруди з об'єктами інфраструктури, використовується з метою лікування, медичної реабілітації, профілактики захворювань та для рекреації і підлягає особливій охороні. Медичний профіль (спеціалізація) курортів та санаторіїв визначається з урахуванням властивостей природних лікувальних ресурсів [4].

Санаторно-курортні (оздоровчі) послуги – послуги з надання профілактичної, лікувальної, реабілітаційної допомоги, проживання, харчування, проведення дозвілля та інші сервісні послуги, що надають на курорті, в лікувально-оздоровчій місцевості та в санаторно-курортних організаціях [2].

На території області знаходяться поклади мінеральних лікувальних вод, які можна використовувати у лікуванні захворювань: 1) шлунково-кишкового тракту (Немирівське, Хмільницьке, Бронницьке родовище мінеральних вод); 2) опорно-рухового апарату (Хмільницьке, Немирівське родовища, тощо); 3) урологічні (Хмільницьке, Немирівське родовища); 4) ендокринологічні (Хмільницьке, Немирівське родовища, родовище Регіна); 5) порушення обміну речовин (Немирівське, Хмільницьке, Бронницьке родовища мінеральних вод); 6) органів дихання (Хмільницьке, Немирівське, Бронницьке, Садківецьке, Верхівське, Матейківське родовища); 7) нервової системи (Хмільницьке, Немирівське, Бронницьке, Садківецьке, Верхівське, Матейківське родовище), (табл. 1).

Таблиця 1

Родовища лікувальних мінеральних вод

Назва родовища	Запаси	Склад	Розташування	Санаторії	Лікування захворювань
Хмільницьке	130-160 м ³ /добу.	Радонова	м. Хмільник, Хмільницького району.	Хмільник, Березовий Гай, Південний Буг, Радон, Поділля	шкіри, нирок і сечовидільної системи, нервової системи, системи кровообігу, опорно-рухової і кістково-м'язової систем, шлунково-кишкового тракту
Немирівське	168-242 м ³ /добу.	Радонова	м. Немирів, Вінницький район.	Авангард	опорно-рухового апарату; різних відділів травної системи; системи кровообігу; органів дихання органів ендокринної системи; шкіри; нирок і сечовивідних органів зору;
Бронницьке	50 м ³ /на добу	Хлоридні натрієві води типу: Миргородська	с. Бронниця Могилів-Подільського району	Гірський	органів дихання та травлення, функціональні розлади нервової системи;
Садківське родовище лікувально-столових підземних вод	100 м ³ /на добу	Хлоридні натрієві води типу Миргородська	с. Садківці, Могилів-Подільського району	Не використовується	органів дихання та травлення, функціональні розлади нервової системи;

Продовження таблиці 1

Родовище Регіна Джерело № 2	43 м ³ /на добу	Гідрокарбонатна, магнієво-кальцієва	смт. Муровані Курилівці Могилів-Подільського району	Завод мінеральним вод	нирок і сечовидільної системи, органів травлення
Верхівське	172.80 м ³ /на добу	Гідрокарбонатна, кальцієва	м. Бар, Жмеринський район	Завод мінеральних вод	органів дихання та травлення, функціональні розлади нервової системи;
Матейківське	164.00 м ³ /на добу	Гідрокарбонатна, кальцієво-магнієва	с. Матейків, Жмеринський район	Завод мінеральних вод	органів дихання та травлення, функціональні розлади нервової системи;

Рівень інфраструктури та комплекс послуг бальнеологічних курортів Вінницької області різний. Найбільше санаторіїв біля Хмільницького родовища в місті Хмільник. Тут діє 6 санаторіїв: «Хмільник», «Березовий Гай», «Медичний центр реабілітації залізничників», «Південний Буг», «Радон», «Поділля», що одночасно можуть прийняти понад 2000 осіб на лікування та оздоровлення.

На базі Немирівського родовища діє санаторій «Авангард», який може прийняти понад 400 відвідувачів. В санаторії надають лікувальні, оздоровчі послуги. На базі Бронницького родовища діє санаторій «Гірський», який може прийняти понад 350 осіб. Санаторій має власну лікувальну базу, проводить діагностичне обстеження. Санаторій має власне джерело та бювет хлоридної натрієвої мінеральної води малої мінералізації Бронничанка. Хлоридні натрієві води типу «Миргородської» розкриті 300-метровою свердловиною серед вулканічних і осадових порід на території санаторію.

З вищевикладеного матеріалу, можемо зробити висновки, що для підвищення ефективності використання бальнеологічних ресурсів Вінницької області потрібно провести наступні заходи: 1) розробити державну стратегію розвитку бальнеологічних курортів, в поєднанні лікувально-оздоровчих та рекреаційних функцій; 2) проводити постійні

рекламні компанії бальнеологічних курортів; 3) провести розвідувальні роботи для виявлення мінеральних вод, з метою подальшої їхньої бальнеологічної оцінки; 6) збільшити обсяги виробництва і розливу лікувально-столових і природно-столових вод.

Література:

1. Архієреєв С. І., Баранова В. В., Варава К. М. Розвиток бальнеологічного туризму в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2019. Вип. 9. С. 153–163.
2. Кравець О. М., Рябев А. А. Курортологія: підручник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 167 с.
3. Мальська М. П., Худо В. В. Менеджмент туризму. Вступ до спеціальності: навч. посіб. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 314 с.
4. Про курорти: Закон України від 5 жовтня 2000 р., № 2026-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text> (дата звернення: 27.06.2021).